

Carlos Ruiz Zafón

Het labirint der geesten

Vertaald door Nelleke Geel

SIGNATUUR

2017

HET BOEK VAN DANIEL

Die nacht droomde ik dat ik terugkeerde naar het Kerkhof der Vergeten Boeken. Ik was weer tien jaar oud en werd wakker in mijn oude slaapkamer, in het bewustzijn dat de herinnering aan het gezicht van mijn moeder me was ontglipt. En zoals je in een droom alles weet, zo wist ik dat de schuld bij mij lag, omdat ik het niet had verdiend het me te herinneren en omdat ik niet in staat was geweest haar recht te doen.

Kort daarna kwam mijn vader binnen, gealarmeerd door mijn angstschreeuw. In mijn droom was hij nog jong, was hij het die op alle vragen van de wereld een antwoord had. Troostend omhelsde hij me. Daarna, toen het eerste licht een Barcelona gehuld in nevelen schilderde, wilden we de straat op lopen, maar om een voor mij onduidelijke reden vergezeld mijn vader me slechts tot de voordeur. Daar liet hij mijn hand los, als om me te kennen te geven dat dit een reis was die ik alleen moest maken.

Ik begon te lopen, maar ik herinner me dat mijn kleding, mijn schoenen en zelfs mijn huid me zwaar wogen. Elke stap die ik zette kostte meer inspanning dan de vorige. Toen ik bij de Ramblas aankwam, zag ik dat de stad in een moment van oneindigheid was blijven hangen. De mensen stonden er bevroren als de figuren op een oude foto. De vleugelslag van een opvliegende duif was niet meer dan een wazige schets. Flarden pollen hingen onbeweeglijk als gepulveriseerd licht in de lucht. Het water in de Canaletas-fontein glinsterde in de leegte als een ketting van glazen tranen.

Traag, alsof ik probeerde te lopen onder water, slaagde ik erin binnen te dringen in die bezwering van een in de tijd gestold Barcelona, tot ik de ingang naar het Kerkhof der Vergeten Boeken bereikte. Daar bleef ik uitgeput staan. Ik begreep niet wat voor onzichtbare last ik meestorde, waaronder ik me amper bewegen kon. Ik greep de zware deurklopper en liet hem tegen de poort vallen, maar niemand kwam opendoen. Telkens weer hamerde ik met mijn vuisten

op de grote houten poort, maar de bewaker negeerde mijn dringende smeekbedes. Krachteloos zakte ik ten slotte op mijn knieën. Pas toen, toen ik de beheksing bekeek die ik meegesleept had, overviel me de gruwelijke zekerheid dat de stad en mijn lot voor altijd in deze nachtmerrie bevroren zouden blijven en dat ik me nooit meer het gezicht van mijn moeder voor de geest zou kunnen halen.

Toen ik alle hoop al wilde laten varen, ontdekte ik het. Het stuk metaal zat weggestopt in de binnenzak van mijn schooljasje met daarop de in blauw geborduurde initialen. Een sleutel. Ik vroeg me af hoe lang ik die al bij me droeg zonder het te weten. Hij was roestig en woog bijna net zo zwaar als mijn geweten. Met veel moeite wist ik hem met twee handen op te tillen tot in het slot, hem draaien kostte me mijn laatste krachten. Toen ik al dacht dat het me nooit zou lukken, gaf het slot mee en gleeed de poort naar binnen open.

Een kronkelige galerij voerde naar het oude paleis, een spoor van brandende kaarsen markeerde de weg. Ik dook onder in dat flakkerende duister en hoorde hoe de deur zich achter mij weer vergrendelde. Toen herkende ik de gang waarin ik was beland, met fresco's van engelen en fabelwezens, die naar me loerden vanuit de schaduw en gelijktijdig naar mij toe leken te bewegen. Ik liep de gang door tot een arcade, waarachter een enorm gewelf opdoemde, en daar bleef ik staan. Voor me verhief zich het grote labyrint als een oneindige luchtspiegeling. Een werveling van trappen, tunnels, bruggen en bogen vervlocht zich tot een eeuwige, met alle boeken van de wereld gebouwde stad en steeg omhoog naar een reusachtige glazen koepel.

Daar, aan de voet van die constructie, wachtte mijn moeder. Ze lag in een open doodskist, de handen over de borst gekruist, haar huid zo bleek als het witte gewaad dat haar lichaam omhulde. Haar lippen waren als verzegeld, de ogen gesloten. Levenloos lag ze daar, in de afwezige rust van dode dingen en verloren zielen. Ik stak mijn hand uit om haar gezicht te strelen. Koud als marmer was haar huid. Plots opende ze haar ogen, en haar door herinneringen betoverde blik boorde zich in mijn ogen. Toen ze haar donkere lippen opende en sprak, klonk haar stem zo donderend dat ze op me af raasde als een vrachttrein, me van de vloer rukte en in een eindeloze val in de

lucht liet zweven, terwijl de echo van haar woorden de wereld tot smelten bracht.

Je moet de waarheid vertellen, Daniel.

Met een schok werd ik wakker in de schemering van de slaapkamer, badend in het koude zweet, en ik zag Bea naast me liggen. Ze omarmde me en streelde mijn gezicht.

‘Al weer?’ fluisterde ze.

Ik knikte en haalde diep adem.

‘Je was aan het praten, in je droom.’

‘Wat heb ik gezegd?’

‘Het was onverstaanbaar,’ loog ze.

Ik keek haar aan en ze glimlachte naar me, medelijdend, leek het mij, maar misschien alleen maar geduldig.

‘Slaap nog een beetje, de wekker gaat pas over anderhalf uur en vandaag is het dinsdag.’

Dinsdag betekende dat het mijn beurt was om Julián naar school te brengen. Ik sloot mijn ogen en deed alsof ik in slaap viel. Toen ik ze een paar minuten later weer opendeed, zag ik dat Bea me observeerde.

‘Wat is er?’ vroeg ik.

Bea boog zich over me heen en kustte me teder op de lippen. Ze smaakte naar kaneel.

‘Ik heb ook geen slaap,’ zei ze zachtjes.

Zonder haast begon ik haar uit te kleden. Ik stond op het punt de lakens weg te trekken en op de grond te gooien, toen ik voor de slaapkamerdeur zacht getrippel hoorde. Bea hield de opmars van mijn linkerhand tussen haar dijen tegen en richtte zich op, steunend op haar ellebogen.

‘Wat is er, liefde?’

De kleine Julián keek ons vanuit de deuropening aan met een vleug van schaamte en ongerustheid.

‘Er is iemand in mijn kamer,’ prevelde hij.

Bea zuchtte en stak haar armen naar hem uit. Haastig vluchtte Julián in de omhelzing van zijn moeder, en ik moest elke hoop op ‘in zonde ontvangen’ laten varen.

‘De scharlaken prins?’ vroeg Bea.

Julián knikte gekweld.

‘Papa gaat nu naar jouw kamer en trapt hem eruit, zodat hij nooit meer terugkomt.’

Onze zoon wierp me een vertwijfelde blik toe. Waartoe dient een vader anders dan voor zulke heroïsche missies? Ik glimlachte knipogend naar hem.

‘Ik trap hem eruit,’ herhaalde ik, en ik zette mijn meest woeste gezicht op.

Julián liet een zweem van een glimlachje zien. Ik sprong uit bed en beende door de gang naar zijn kamer. Die deed me zo denken aan die waarin ik een paar verdiepingen lager had gewoond op zijn leeftijd, dat ik me eventjes afvroeg of ik nog steeds in mijn droom gevangen zat. Ik ging op de bedrand zitten en knipte het nachtlampje aan. Julián leefde te midden van speelgoed – waaronder een paar erfstukken van mij – maar vooral van boeken. Meteen vond ik de verdachte, die zich onder het matras had verstopt. Ik nam het zwarte ingebonden boekje ter hand en sloeg het open op de eerste bladzijde.

Het labirint der geesten VII

Ariadna en de scharlaken prins

Tekst en illustraties door Victor Mataix

Ik wist domweg niet meer waar ik die boeken nog kon verbergen. Hoezeer ik mijn hersens ook pijnigde om nieuwe verstoppelkken te vinden, mijn zoon spoorde ze onverbiddelijk op. Snel bladerde ik het boek door, en weer bestormden de herinneringen me.

Terug in de slaapkamer, nadat ik het boek nogmaals verbannen had, hoog boven in de keukenkast – waar de kleine het vroeg of laat zou vinden, dat wist ik heel goed – vond ik Julián in de armen van zijn moeder. Beiden waren in slaap gevallen. Vanaf de drempel bleef ik naar ze staan kijken. Ik luisterde naar hun diepe ademhaling en vroeg me af wat de grootste geluksvogel van de wereld had gedaan om zijn geluk te verdienen. Ik zag ze slapen, in elkaar ver-

strengeld, en onwillekeurig herinnerde ik me de angst die ik had gevoeld bij de eerste keer dat ik ze in die omarming zag.

2

Ik heb het nooit aan iemand verteld, maar de nacht dat mijn zoon Julián werd geboren en ik hem voor het eerst in de armen van zijn moeder zag, nog helemaal in die gezegende rust van hen die nog niet weten waar ze terecht zijn gekomen, voelde ik het verlangen er als een haas vandoor te gaan, steeds verder, tot het einde van de wereld. Destijds was ik zelf amper droog achter de oren en de wereld was beslist een paar maten te groot voor me, maar hoeveel verontschuldiging ik ook bedenkt, nog steeds voel ik de bittere smaak van schaamte wanneer ik aan deze opwelling van lafheid terugdenk, die ik zelfs na al die jaren niet durfde op te biechten aan degene aan wie ik dat het meest verschuldigd was.

De herinneringen die een mens in zwijgen begraaft, zijn de herinneringen die hem altijd blijven achtervolgen. De mijne is die van een ruimte met oneindig hoge plafonds en een zweem okergeel licht uit een lamp in de hoogte dat de omtrek van een bed deed vermoeden, waarin een pas zeventien jaar oud meisje lag met een baby in haar armen. Toen Bea, half in slaap, opkeek en naar me glimlachte, vulden mijn ogen zich met tranen. Ik knielde naast het bed en begroef mijn gezicht in haar schoot. Ik voelde dat ze mijn hand pakte en er met een laatste restje kracht in kneep.

‘Niet bang zijn,’ prevelde ze.

Maar ik was wel bang en een ogenblik lang, waarvoor ik mij tot op de dag van vandaag schaam, wilde ik overal zijn behalve in die kamer en in mijn huid. Fermín was in de deuropening getuige geweest van de scène, en zoals te doen gebruikelijk moest hij mijn gedachten gelezen hebben voor ik ze kon formuleren. Nog voor ik mijn mond kon opendoen, pakte hij me bij de arm, Bea en het kind achterlatend in het goede gezelschap van zijn verloofde Bernarda en leidde me naar de gang, een lange galerij die verdween in het halfduister.

‘Leeft u nog, Daniel?’ vroeg hij.

Ik knikte wazig, terwijl ik probeerde mijn adem terug te krijgen die ik onderweg was kwijtgeraakt.

‘Let u goed op nu: de volgende keer dat u daar naar binnen gaat, doet u dat dan alstublieft met iets meer flinkheid. Gelukkig is mevrouw Bea nog half versuft en heeft ze van de helft van uw optreden vermoedelijk niks meegekregen. Welnu, als u mij deze suggestie toestaat, denk ik dat een luchtje scheppen ons goed zal doen, om bij te komen van de schrik en om daarna de tweede gelegenheid met wat meer brillen aan te pakken.’

Zonder een antwoord af te wachten pakte Fermín opnieuw mijn arm en voerde me naar een tussen Barcelona en de hemel zwevend balkon. Een bijtend koude bries streefde mijn gezicht.

‘Sluit uw ogen en haal drie keer diep adem. Zonder haast, alsof uw longen tot op uw schoenen reiken,’ adviseerde Fermín. ‘Dat is een truc die me is uitgelegd door een hoogst geraffineerde Tibetaanse monnik, die ik leerde kennen in mijn tijd als receptionist en boekhouder bij een klein havenbordeel. Een uitgekookt ventje...’

Ik haalde driemaal diep adem zoals bevolen en als toegift meteen nog drie keer. Ik zoog de door Fermín en zijn Tibetaanse monnik beloofde weldadige werking van zuivere lucht in me op. Een beetje duizelig werd ik er wel van, maar Fermín ondersteunde me.

‘Nu niet helemaal in uzelf verzinken, dat hoeft nu ook weer niet. Komt u weer een beetje tot uzelf; de situatie vereist kalmte, maar geen vervoering.’

Ik deed mijn ogen open en mijn blik viel op de verlaten straten en de slapende stad aan mijn voeten. Het was rond drie uur ’s ochtends en het Hospital de San Pablo lag er in een zwarte lethargie bij, zijn citadel van koepels, torens en bogen vormde arabesken in de nevel die neerdaalde vanaf de Monte Carmelo. Zwijgend staarde ik naar dat onverschillige Barcelona dat enkel te zien is vanuit ziekenhuizen, zo ver van de angsten en verwachtingen van de waarnemer, en ik liet de kou langzaam tot me doordringen tot mijn geest weer helder was.

‘U zult wel denken dat ik een lafaard ben,’ zei ik.

Fermín doorstond mijn blik en haalde zijn schouders op.

‘Maakt u er geen drama van. Ik denk eerlijk gezegd dat u een lage bloeddruk hebt en een hoog beklemmingsniveau, wat uiteindelijk leidt tot hetzelfde, hetgeen u echter niet vrijstelt van verantwoorde-

lijkheid en spot. Gelukkig heb ik de oplossing bij me.’

Hij knoopte zijn jas open, een bodemloze bazaar van wonderdingen, die dienstdeed als mobiele kruidenwinkel, rariteitenkabinet en opslagplaats van apparaten en relikwieën die hij van duizend-en-een rommelmarktjes en tweederangsveilingen had gered.

‘Ik begrijp niet hoe u zoveel rommel bij zich kunt hebben, Fermín.’

‘Gevorderde fysica. Aangezien mijn schrale anatomie hoofdzakelijk uit spier- en kraakbeenvezel bestaat, versterkt dit kleine arsenaal mijn zwaartekrachtveld en betekent zo een solide verankering bij wind en getijden. En denkt u maar niet dat u me zo makkelijk van de wijs brengt met uw afleidingsmanoeuvres; we zijn hier niet naartoe gegaan om voetbalplaatjes te ruilen of mooie praatjes te debiteren.’

Met deze waarschuwing haalde Fermín uit een van de talloze zakken een platte, blikken flacon, en hij draaide de dop eraf. Hij snoof eraan alsof het paradijselijke geuren betrof en grijnsde tevreden. Toen reikte hij me met een plechtige blik de flacon aan en knikte.

‘Drink nu of heb voor altijd spijt.’

Met tegenzin pakte ik de zakflacon aan.

‘Wat is dit? Het ruikt naar dynamiet...’

‘Onzin. Het is enkel een cocktail uitgedokterd om doden in het leven terug te roepen, evenals laffe melkmuiltjes die de door het lot opgelegde verantwoordelijkheden schuwen. Het is een meesterlijke formule van eigen makelij, vervaardigd op basis van eau de vie en Anís del Mono, geklutst met een goedkope cognac die ik bij de eenogige zigeuner van de drankkiosk haal, het geheel afgemaakt met een paar druppels *ratafia* en kruidenbitter van Montserrat om er het onmiskenbare bouquet van het Catalaanse aangeslibde land aan mee te geven.’

‘Mijn god!’

‘Kom kom, hier toont zich wie de dappere is en wie onder de maat blijft. In één keer, alsof u een bij een bruidsbanket geïnfilterde legioensoldaat bent.’

Ik gehoorzaamde en slikte het helse goedje door, dat naar gesuikerde benzine smaakte. De drank zette mijn ingewanden in brand en nog voor ik mijn gezond verstand weer terug had, gaf Fermín me met een handgebaar te verstaan de operatie te herhalen. On-

danks mijn protesten en de aardbeving in mijn innerlijke regionen werkte ik ook de tweede dosis weg, dankbaar voor de verdoving en de opklaring van mijn humeur die het mengsel me schonk.

‘En?’ vroeg Fermín. ‘Beter, nietwaar? Dit is het twaalfuurtje van de kampioenen.’

Ik knikte overtuigd terwijl ik snuivend mijn boordknoopjes losmaakte. Fermín maakte van de gelegenheid gebruik om zelf een slok van het mengsel te nemen en borg de flacon vervolgens weer op in zijn jas.

‘Er gaat niets boven de chemie om de lyriek te temmen. Maar laat het u vooral niet op ideeën brengen, want met sterkedrank is het als met rattengif of goedertierenheid: hoe vaker je het gebruikt, hoe geringer het effect.’

‘Maakt u zich geen zorgen.’

Fermín wees op de twee Cubaanse sigaren die uit een andere jaszak staken, schudde echter tegelijkertijd met een knipoog het hoofd.

‘Deze twee als laatste redmiddel uit de humidior van de als mijn toekomstige schoonvader optredende don Gustavo Barceló ontvreemde Cohiba’s had ik eigenlijk voor vandaag gereserveerd, maar ik denk dat we ze voor een andere dag moeten bewaren, want ik zie dat u niet helemaal in vorm bent, en om van het kind nu op zijn eerste dag een halve wees te maken...’

Vol genegenheid klopte Fermín me op de rug, en hij liet een paar seconden voorbijgaan zodat de elementen van zijn cocktail zich in mijn bloed konden verspreiden en een wolk alcoholische gelatenheid het gevoel van doffe paniek dat me in zijn greep had, kon versluisen. Zodra Fermín de glazigheid in mijn blik en de verwijde pupillen opmerkte die voorafgingen aan de algehele afstomping van de zintuigen, begon hij vol verve aan de verhandeling waar hij ongetwijfeld de hele nacht al op aan het broeden was.

‘Vriend Daniel, God – of wie in zijn afwezigheid dat ambt ook moge bekleden – heeft gewild dat het veel gemakkelijker is om vader te worden en een schepsel op de wereld te zetten dan een rijbewijs te halen. Deze noodlottige omstandigheid vertaalt zich in een buitensporige hoeveelheid ploerten, vlegels en leperds die zich als gekwalificeerd beschouwen om zich voort te planten en voor altijd,

met de medaille van het vaderschap op de borst, die arme wezens die ze met hun schaamdelen blijven verwekken in het ongeluk te storten. Daarom moet ik met de autoriteit die me is toevertrouwd omdat ook ik mijn geliefde Bernarda zal bezwangeren zodra de geslachtsklieren en het heilige huwelijk dat ze van mij als *conditio sine qua non* eist het toestaan – en ik u op deze grote reis van vaderlijke verantwoordelijkheid zal volgen – moet ik dus bevestigen, en ik bevestig het ook, dat u, Daniel Sempere Gispert, melkmuil in staat van ontluikende volwassenheid, ondanks het schrale geloof dat u op dit moment in uzelf hebt en in uw levensvatbaarheid als *pater familias*, een voorbeeldige vader bent en zult zijn, zij het een wat onhandige beginneling.’

Halverwege de voordracht begreep ik er al geen woord meer van, hetzij vanwege de werking van zijn explosieve recept, hetzij vanwege het grammaticale vuurwerk dat mijn goede vriend had aangestoken.

‘Fermín, ik weet niet precies wat u bedoelt.’

Hij zuchtte.

‘Ik wilde zeggen dat ik natuurlijk weet dat u momenteel de controle over uw kringspier dreigt te verliezen en dat dit u allemaal te veel is, Daniel, maar zoals uw heilige vrouw gemalin u te verstaan heeft gegeven: u moet niet bang zijn. Kinderen, in elk geval de hare, komen op de wereld met een flinke dosis optimisme, en wanneer men een greintje fatsoen en decorum in zijn ziel heeft en wat hersens in zijn bovenkamer, zijn er middelen en manieren te vinden om hun leven niet te verruïneren en een vader te zijn voor wie ze zich nooit hoeven te schamen.’

Ik wierp een steelse blik op dat mannetje dat zijn leven voor me zou hebben gegeven en altijd een woord had, of tienduizend, om alle moeilijkheden en mijn af en toe opduikende hang naar existentiële weekheid uit de weg te ruimen.

‘Ik hoop dat het zo eenvoudig is als u het schildert, Fermín.’

‘Niets van wat de moeite waard is in deze wereld is gemakkelijk, Daniel. Toen ik jong was dacht ik dat het voldoende was om drie dingen goed te beheersen om door de wereld te trekken. Eén: de veters van mijn schoenen strikken. Twee: een vrouw consciëntieus uitkleden. En drie: lezen, om elke dag van een paar met klaarheid

en vaardigheid gecomponeerde bladzijden te genieten. Ik dacht: een man die stevig in zijn schoenen staat, teder kan zijn en leert te luisteren naar de muziek van woorden, leeft méér en vooral béter. Maar de jaren hebben me geleerd dat dat niet volstaat en dat het leven ons af en toe de kans biedt om te streven naar iets hogers dan een tweebeinig dier te zijn dat eet, zijn behoefte doet en tijdelijk ruimte inneemt op de planeet. En vandaag heeft het lot u in zijn oneindige onbewustheid deze kans willen bieden.’

Ik knikte met weinig overtuiging.

‘En als ik er niet tegen opgewassen ben?’

‘Daniel, als we in íets op elkaar lijken, dan is het wel dat u en ik gezegend zijn met het geluk een vrouw te hebben gevonden die we niet verdienen. Het is zonneklaar dat zij op deze reis de toon aangeven en wij simpelweg moeten proberen niet tekort te schieten. Wat zegt u me daarvan?’

‘Dat ik het geweldig zou vinden om het voetstoots van u aan te nemen, maar het kost me moeite.’

Fermín schudde langzaam zijn hoofd, als om het allemaal een beetje te bagatelliseren.

‘Weest u niet bevreesd. Dat is het geestrijke brouwsel waarmee ik u heb laten vollopen en dat nu uw geringe terzakekundigheid voor mijn fijnzinnige retoriek nog verder benevelt. Maar zoals u weet heb ik er in deze strijd meer kilometers op zitten dan u en over het algemeen heb ik vaker gelijk dan een wagen vol heiligen.’

‘Dat zal ik niet ontkennen.’

‘En daar doet u goed aan, want u zou verliezen bij de eerste aanval. Hebt u vertrouwen in mij?’

‘Natuurlijk, Fermín. Met u naar het einde van de wereld, dat weet u toch.’

‘Luistert u dan naar mij en vertrouw ook op uzelf, zoals ik doe.’

Ik keek hem aan en knikte langzaam.

‘Hebt u uw gezond verstand weer terug?’ vroeg hij.

‘Ik geloof het wel.’

‘Goed dan, breng dan die droevige figuur op orde, verzeker u ervan dat uw testiculaire massa aan de goede kant hangt en keer terug naar de kamer om mevrouw Bea en het spruitje te omhelzen als de man die ze net van u gemaakt hebben. Want twijfelt u er niet aan

dat de jongen die ik jaren geleden heb mogen ontmoeten onder de bogen van het Plaza Real en die me zo vaak de schrik van mijn leven heeft bezorgd, in de prelude van dit avontuur moet achterblijven. Wij hebben nog veel geschiedenis te schrijven, Daniel, en wat ons te wachten staat is geen kinderspel. Staat u aan mijn zijde? Tot aan het einde van de wereld, dat misschien direct om de hoek ligt?’

Ik kon niet anders dan hem omarmen.

‘Wat zou ik zonder u moeten beginnen, Fermín?’

‘U vaak vergissen. En nu we op dit spoor van voorzichtigheid zitten, houdt u er rekening mee dat de meest voorkomende neveneffecten van het innemen van dat brouwsel de tijdelijke verslapping van de zedigheid en een zekere uitbundigheid van de gevoelspier zijn. Wanneer mevrouw Bea u dadelijk ziet binnenkomen in haar kamer, kijkt u haar dan diep in de ogen, zodat zij weet dat u werkelijk van haar houdt.’

‘Dat weet ze al.’

Geduldig schudde hij zijn hoofd.

‘Luistert u naar mij. U hoeft het niet per se uit te spreken wanneer u zich geneert, wij mannen zijn zo, en het testosteron bevordert niet noodzakelijkerwijs het woord. Maar ze moet het voelen. Zulke zaken moeten niet zozeer uitgesproken als wel getoond worden. En niet af en toe, maar elke dag.’

‘Ik zal het proberen.’

‘Doet u vooral iets meer dan proberen, Daniel.’

En zo, door Fermín beroofd van het eeuwige, fragiele toevluchtsoord van mijn adolescentie, wandelde ik weer terug naar de kamer waar mijn lot op me wachtte.

Vele jaren later zou ik me die nachtelijke uren weer herinneren, toen ik, weggekropen in de achterkamer van de boekhandel aan de Calle Santa Ana, nogmaals de strijd met het blanco vel papier aabond en niet wist waar ik moest beginnen om voor mezelf de ware geschiedenis van mijn familie op te helderen – een onderneming waarmee ik het al maanden of jaren aan de stok had, zonder ook maar één bruikbare zin tot stand te hebben gebracht.

Fermín had, gebruikmakend van een opwelling van slapeloosheid, besloten me een ochtendlijk bezoek te brengen. Toen hij me

zag lijden voor een maagdelijk wit blad, gewapend met een vulpen die lekte als een tweedehandsauto, ging hij naast me zitten en overzag de zee van verfrommelde blaadjes aan mijn voeten.

‘Niet om u te beledigen, Daniel, maar hebt u enig idee wat u aan het doen bent?’

‘Nee,’ gaf ik toe. ‘Misschien wordt alles anders als ik het met een schrijfmachine probeer. Volgens de advertenties is de Underwood de keuze van de beroeps.’

Fermín overwoog de publicitaire belofte, maar schudde uiteindelijk heftig zijn hoofd.

‘Tussen tikken en schrijven liggen lichtjaren.’

‘Dank voor de aanmoediging. En wat doet u hier eigenlijk op dit uur?’

Fermín wreef over zijn buik.

‘De inname van een compleet, gebakken speenvarken doet mijn maag opspelen.’

‘Wilt u wat zuiveringszout?’

‘Beter van niet, dat geeft me nachtelijke stijfheid, met permissie, en dan doe ik helemaal geen oog meer dicht.’

Ik legde de vulpen weg en daarmee mijn zoveelste poging om een fatsoenlijke zin te formuleren. Ik zocht de blik van mijn goede vriend.

‘Alles in orde hier, Daniel? Afgezien van uw vruchteloze aanval op het kasteel van de vertelkunst, bedoel ik...’

Ik haalde mijn schouders op. Zoals altijd was Fermín verschenen op een door de voorzienigheid beschikt moment en deed hij zijn rol van *schelmus ex machina* eer aan.

‘Ik weet niet zo goed hoe ik u iets moet vragen wat al een tijd door mijn hoofd spookt,’ waagde ik.

Hij hield een hand voor zijn mond en liet een korte maar innige boer.

‘Als het te maken heeft met trucjes voor de echtelijke sponde, vraag zonder gêne. Ik herinner u eraan dat ik op dat terrein een soort gediplomeerd arts ben.’

‘Nee, het is geen bedthema.’

‘Spijtig, ik heb verse informatie over een paar nieuwe trucjes die...’

‘Fermín,’ onderbrak ik hem, ‘denkt u dat ik het leven heb geleefd dat ik moest leven, dat ik ertegen opgewassen was?’

Fermín was met stomheid geslagen. Zuchtend sloeg hij zijn ogen neer.

‘U gaat me toch niet vertellen dat deze fase van gestrande Balzac eigenlijk daarover gaat? Spirituele zoektocht en zulke zaken meer...’

‘Schrijft een mens niet om zichzelf en de wereld beter te begrijpen?’

‘Niet als hij weet wat hij doet, iets wat u...’

‘U bent een waardeloze biechtvader, Fermín. Helpt u me een beetje.’

‘Ik dacht dat u romanschrijver wilde worden, geen femelaar.’

‘Vertelt u mij de waarheid. U kent mij sinds ik een jongen ben. Heb ik u teleurgesteld? Ben ik de Daniel geweest die u verwachtte? Die mijn moeder zich gewenst zou hebben? Vertelt u me de waarheid.’

Fermín rolde met zijn ogen.

‘De waarheid, dat is de onzin die mensen verkondigen wanneer ze menen iets te weten, Daniel. Ik weet net zoveel van de waarheid als van de maat brassière van die geweldige vrouw met puntige naam en boezem die we laatst zagen in de Capitol-bioscoop.’

‘Kim Novak.’

‘Moge God en de wet van de zwaartekracht haar ziel hebben. En nee, u hebt me niet teleurgesteld, Daniel. Nooit. U bent een goed mens en een goede vriend. En als u mijn mening wilt weten, ja, ik geloof dat wijlen uw moeder Isabella trots op u zou zijn geweest en u een goede zoon zou hebben gevonden.’

‘Maar geen goeie romanschrijver,’ zei ik glimlachend.

‘Kijkt u eens hier, Daniel, u hebt van een romanschrijver zoveel als ik van een dominicaner monnik. En dat weet u. Er is geen vulpen of Underwood onder de zon die daar iets aan verandert.’

Ik zuchtte en verzonk in lang stilzwijgen. Fermín bekeek me peinzend.

‘Weet u, Daniel? Wat ik werkelijk denk is dat ik, na alles wat u en ik hebben meegemaakt, nog steeds die arme stumper ben die u in de goot gevonden hebt en uit naastenliefde hebt meegenomen naar huis, en dat u nog steeds dat hulpeloze ventje bent dat ver-

loren rondliep in de wereld, struikelend over het ene mysterie na het andere, denkend dat u, als door een wonder, het gezicht van uw moeder en de herinnering aan de waarheid die de wereld u had ontstolen, zou terugkrijgen als u ze oploste.’

Ik overwoog zijn woorden, die feilloos doel hadden getroffen.

‘Zou het zo erg zijn als het zo was?’

‘Het zou veel erger kunnen zijn. U zou romanschrijver kunnen zijn, net als uw vriend Carax.’

‘Misschien moet ik hem vinden en hém overhalen dit verhaal te schrijven. Onze geschiedenis.’

‘Dat zegt uw zoon Julián af en toe.’

Ik keek Fermín argwanend aan.

‘Julián zegt wát? Wat weet hij van Carax? Hebt u met mijn zoon gesproken over Carax?’

Fermín trok zijn officiële hoofd van geslacht lammetje.

‘Ik?’

‘Wat hebt u hem verteld?’

Fermín snoof om een en ander te bagatelliseren.

‘Kleinigheidjes. Hooguit wat volstrekt onschuldige voetnoten. Het punt is dat de jongen een nieuwsgierige aanleg heeft en intelligent is, dus ja, hij pikt alles op en telt één en één bij elkaar op. Het is niet mijn schuld dat het kind gewiekt is. Dat heeft hij evident niet van u.’

‘Heilige Moeder Gods... En weet Bea al dat u met hem over Carax hebt zitten praten?’

‘Met uw huwelijksleven bemoei ik me niet. Maar ik betwijfel of er veel is wat mevrouw Bea niet weet of vermoedt.’

‘Ik verbied u uitdrukkelijk om met mijn zoon over Carax te praten, Fermín.’

Hij legde zijn hand op zijn borst en knikte plechtig.

‘Mijn lippen zijn verzegeld. Moge de zwartste schande op me neerdalen als ik op een moment van beneveling aldus deze plechtige zwijgplicht breek.’

‘En nu we het er toch over hebben, noemt u ook Kim Novak niet, ik ken u.’

‘Op dat punt ben ik onschuldig als het lammetje dat de zonde van de wereld wegneemt, want dat onderwerp snijdt de jongen

zelf aan, die bepaald niet op zijn achterhoofdje is gevallen.’

‘U bent onmogelijk.’

‘Ik accepteer onbaatzuchtig uw onterechte schimpscheuten, omdat ik weet dat ze voortkomen uit frustratie over uw eigen magere vernuft. Heeft Uwe Excellentie nog een naam toe te voegen aan de zwarte lijst van zij die niet genoemd mogen worden, afgezien van Carax? Bakoenin? Estrellita Castro?’

‘Waarom gaat u niet slapen en laat u mij met rust, Fermín?’

‘En u hier alleen laten, oog in oog met het gevaar? Komt niets van in, er is minstens één verstandige volwassene nodig onder de aanwezigen.’

Hij taxeerde gefascineerd de vulpen en de stapel witte vellen papier op het bureau, alsof het een arsenaal chirurgische instrumenten betrof.

‘Hebt u al bedacht hoe u deze onderneming gaat aanvangen?’

‘Nee. Daar was ik mee bezig toen u kwam en allerhande flauwekul begon te debiteren.’

‘Onzin. Zonder mij schrijft u nog geen boodschappenlijstje.’

Eindelijk was hij overtuigd, hij stroopte de mouwen op in het zicht van de reusachtige opgave die ons te wachten stond, plantte zich op een stoel naast me en keek me zo intens in de ogen als alleen mensen doen die nauwelijks woorden nodig hebben om elkaar te begrijpen.

‘Over lijsten gesproken: ziet u, van de romanproductie begrijp ik minder dan van de fabricage en het gebruik van de boetegordel, maar ik zou zeggen dat je voor je begint te vertellen, eerst een lijst moet aanleggen van wat je wilt vertellen. Een inventaris, als het ware.’

‘Een routebeschrijving?’ suggereerde ik.

‘Een routebeschrijving maak je als je niet weet waar je naartoe gaat en je jezelf en nog een paar domkoppen ervan probeert te overtuigen dat je gericht op weg bent.’

‘Zo’n slecht idee is dat helemaal niet,’ hield ik vol.

‘Jezelf voor de gek houden is het geheim van elke onmogelijke onderneming.’

‘Ziet u? We vormen een onverslaanbaar koppel. U schrijft en ik denk.’

‘Begint u dan maar hardop te denken.’

‘Zit er voldoende inkt in dat ding voor de heen- en terugreis naar de hel?’

‘Voldoende om te beginnen met lopen.’

‘Nu moeten we enkel nog beslissen waar we met het maken van de lijst moeten beginnen.’

‘Wat denkt u ervan als we de geschiedenis beginnen met hoe u haar hebt leren kennen?’

‘Wie?’

‘Wie denkt u, Fermín? Onze Alicia in het Barcelona der Wonden.’

Een schaduw gleed over zijn gezicht.

‘Dat verhaal heb ik geloof ik nooit aan iemand verteld, Daniel. Zelfs niet aan u.’

‘Door welke deur kan men beter het labyrint betreden?’

‘Een mens zou moeten kunnen sterven met medeneming van een enkel geheim,’ wierp Fermín tegen.

‘Te veel geheimen brengen een man voortijdig naar het graf.’

Verrast trok Fermín zijn wenkbrauwen op.

‘Wie heeft dat gezegd? Socrates? Ik?’

‘Nee. Bij wijze van uitzondering Daniel Sempere Gispert, de *homo naivus naivi*, slechts enkele seconden geleden.’

Fermín glimlachte tevreden, peuterde een Sugus-snoepje met citroensmaak uit een papiertje en stak het in zijn mond.

‘Het heeft u jaren gekost, maar u begint van de meester te leren, schavuit. Wilt u er eentje?’

Ik pakte het Sugus-snoepje aan, omdat ik wist dat het van alle bezittingen van mijn vriend Fermín het waardevolste deeltje was en hij me eerde door zijn schat met me te delen.

‘Hebt u deze banale zinsnede weleens gehoord, dat in liefde en oorlog alles geoorloofd is, Daniel?’

‘Weleens. Normaal gesproken uit de mond van hen die meer voor de oorlog dan voor de liefde zijn.’

‘Zo is het, want in de grond van de zaak is het een vuile leugen.’

‘Is dit dan een verhaal van liefde of van oorlog?’

Fermín haalde zijn schouders op.

‘Wat is het verschil?’

En zo begon Fermín, in de geborgenheid van de nacht, een paar Sugus-snoepjes en de betovering van de herinneringen die dreigden te verdwijnen in de mist van de tijd, de draden te spinnen waaruit het weefsel van begin en einde van onze geschiedenis zou moeten ontstaan...

Fragment uit
Het labyrint der geesten
(*Het Kerkhof der Vergeten Boeken*, deel IV)
van Julián Carax.
Éditions de la Lumière, Parijs, 1992.
Uitgegeven door Émile de Rosiers Castellaine